

Sygn. akt I PK 107/16

POSTANOWIENIE

Dnia 23 listopada 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z powództwa P. L.

przeciwko B. S.A. w G.

o przywrócenie do pracy,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 23 listopada 2016 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w K.

z dnia 2 września 2015 r., sygn. akt V Pa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w K. wyrokiem z dnia 2 września 2015 r. oddalił apelację wniesioną przez pozwaną B. S.A. w G. od wyroku Sądu Rejonowego w J. z dnia 25 marca 2015 r., przywracającego powoda P. L. do pracy w pozwanym na poprzednich warunkach.

Pozwany B. S.A. w G. wniósł do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 2 września 2015 r., zaskarżając ten w całości i zarzucając mu naruszenie prawa materialnego, to jest art. 6 ust. 6 w związku z art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 24 czerwca 1983 r. o społecznej inspekcji pracy oraz art. 8 k.p. w związku z art. 13 ustawy o społecznej inspekcji pracy, a także naruszenie przepisów postępowania, to jest art. 235 § 1 k.p.c. w związku z art. 233 k.p.c.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości, to jest: 1) art. 6 ust. 6 w związku z art. 13 ust. 1 ustawy o społecznej inspekcji pracy, przez dokonanie analizy zgodności z prawem okoliczności faktycznych towarzyszących wyborom powoda na społecznego inspektora pracy pod kątem udzielenia mu ochrony na gruncie ustawy o społecznej inspekcji pracy; 2) art. 8 k.c. w związku z art. 13 ust. 1 ustawy o społecznej inspekcji pracy, przez dokonanie analizy okoliczności faktycznych towarzyszących wyborom powoda na społecznego inspektora pracy jako nadużycia prawa do ochrony przed wypowiedzeniem stosunku pracy; 3) art. 235 § 1 w związku z art. 233 k.p.c., przez dokonanie analizy możliwości przyjęcia przez sąd rozpatrujący sprawę jako własne ustaleń poczynionych przez Państwową Inspekcję Pracy.

Ponadto, skarżący podniósł, że w niniejszej sprawie występują istotne zagadnienia prawne, które zawarł w pytaniach: 1) czy dla zakwalifikowania danego wyboru pracownika na społecznego inspektora pracy, jako wyboru, o którym mowa w art. 6 ust. 6 ustawy o społecznej inspekcji pracy, a następnie przyznania pracownikowi ochrony w myśl art. 13 ust. 1 ustawy o społecznej inspekcji pracy, wystarczające jest dokonanie wyboru w sposób dowolny i sprzeczny zarówno z przepisami ustawy o społecznej inspekcji pracy, jak i regulaminem wyborów na społecznego inspektora pracy? 2) czy powzięcie przez pracownika wiedzy o podjęciu przez pracodawcę kroków mających na celu wypowiedzenie pracownikowi umowy o pracę z przyczyn leżących po stronie pracownika, a następnie zdecydowanie się na działanie w postaci udziału w pospiesznie zorganizowanych wyborach, chcąc - poprzez uzyskanie statusu społecznego inspektora pracy - uniemożliwić przedstawicielom pracodawcy postąpienie zgodnie z uprawnieniem do doboru pracowników, stanowi czynienie z tego prawa użytku w sposób sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem oraz zasadami współżycia społecznego?

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1),

istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wypada również przypomnieć, że w przypadku powoływania się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, w uzasadnieniu wniosku (sporządzonym odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) winno zostać sformułowane zagadnienie prawne oraz przedstawione argumenty prawne, które wykażą możliwość różnorodnej oceny zawartego w nim problemu. Zgodnie ze stanowiskiem jednolicie wyrażanym w judykaturze, skarżący ma w tym zakresie obowiązek wywiedzenia i uzasadnienia występującego w sprawie problemu prawnego w sposób zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (por. pośród wielu postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, niepublikowane; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 296/11, LEX nr 1214580; z dnia 11 czerwca 2013 r., II UK 71/13, LEX nr 1331300). Oznacza to w praktyce, iż zagadnienie prawne musi odpowiadać określonym wymaganiom, a mianowicie: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1996 r., II UR 5/96, OSNAPIUS 1997 nr 3, poz. 39 i

postanowienie z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, nie sprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179), 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (a zatem poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467, czy też z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468).

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na potrzebę wykładni przepisów prawa wymaga z kolei od skarżącego określenia, które przepisy wymagają wykładni Sądu Najwyższego, ze wskazaniem, na czym polegają związane z tym poważne wątpliwości, lub z przedstawieniem rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002 nr 7, s. 10). Ponadto, konieczne jest opisanie tych wątpliwości lub rozbieżności, wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 listopada 2003 r., II UK 184/03, z dnia 22 czerwca 2004 r., III UK 103/04, czy też z dnia 17 grudnia 2007 r., I PK 233/07). W przypadku powoływania się na rozbieżności w orzecznictwie konieczne jest także, choćby przykładowe, wskazanie orzeczeń, w których ten sam przepis prawa byłyby odmiennie wykładany. Należy również podkreślić, iż nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) ani nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1

k.p.c.), jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP – wkładka z 2003 r. nr 13, poz. 5).

Oceniając wniosek skarżącego przy uwzględnieniu wyżej opisanych kryteriów Sąd Najwyższy stwierdza przede wszystkim, że zarówno sugerowana w nim potrzeba wykładni, jak i sformułowane tam pytania, nazwane istotnymi zagadnieniami prawnymi, dotyczą tych samych przepisów prawa materialnego, których wykładnia ma w orzecznictwie utrwalony charakter i już choćby z tej przyczyny oceniany wniosek nie zasługuje na uwzględnienie.

Należy bowiem przypomnieć, iż zgodnie z art. 13 ust. 1 ustawy o społecznej inspekcji pracy, zakład pracy nie może wypowiedzieć ani rozwiązać umowy o pracę z pracownikiem pełniącym funkcję społecznego inspektora pracy w czasie trwania mandatu oraz w okresie roku po jego wygaśnięciu, chyba że zachodzą przyczyny uzasadniające rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia. W takim wypadku rozwiązanie umowy o pracę może nastąpić po uprzednim uzyskaniu zgody statutowo właściwego organu zakładowej organizacji związkowej. Zgodnie zaś z art. 6 ust. 2 ustawy o społecznej inspekcji pracy, społecznych inspektorów pracy wybiera się na okres 4 lat. Wykładnia językowa i funkcjonalna przepisów art. 13 ust. 1 i art. 6 ust. 2 ustawy o społecznej inspekcji pracy prowadzi do jednoznacznego wniosku, że pracownik z dniem wyboru na społecznego inspektora pracy nabywa mandat do pełnienia tej funkcji na okres czteroletniej kadencji. Z chwilą uzyskania przedmiotowego mandatu (podstawy pełnienia funkcji) pracownik zostaje więc objęty szczególną ochroną przed wypowiedzeniem lub rozwiązaniem stosunku pracy wynikającą z art. 13 ust. 1 ustawy o społecznej inspekcji pracy. Niewątpliwie nie można też wiązać początku objęcia szczególną ochroną przed wypowiedzeniem lub rozwiązaniem stosunku pracy na podstawie art. 13 ust. 1 ustawy o społecznej inspekcji dopiero z faktycznym (fizycznym) rozpoczęciem wykonywania przez inspektora pracy czynności - uprawnień wymienionych w art. 4 ustawy o społecznej inspekcji pracy. Społeczny inspektor pracy uzyskuje prawo do wykonywania określonych w tym przepisie czynności z dniem wyboru (z momentem

uzyskania mandatu), a nie - z chwilą wykonania pierwszej takiej czynności w ramach pełnionej zgodnie z mandatem funkcji inspektora (por. orzeczenia trafnie powołane w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, a także wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 4 lutego 2013 r., I PK 202/12, OSNP 2014 nr 4 poz. 53 oraz z dnia 8 maja 2014 r., III PK 110/13, LEX nr 1483428). Stosunek pracy pracownika pełniącego z wyboru funkcję społecznego inspektora pracy podlega zatem szczególnej ochronie przewidzianej w art. 13 ust. 1 ustawy o społecznej inspekcji pracy przez cały okres trwania mandatu (kadencji) oraz w okresie roku po jego wygaśnięciu.

Wypada również podkreślić, że kontrola zgodności z prawem wyboru społecznego inspektora pracy nie należy do kompetencji sądu pracy (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia z dnia 3 sierpnia 2006 r., II PK 339/05, OSNP 2007 nr 15-16, poz. 218 oraz z dnia z dnia 2 czerwca 2010 r., II PK 371/09, LEX nr 590317 i powołane tam orzecznictwo).

Również kwestia związana z możliwością stosowania instytucji nadużycia prawa (art. 8 k.p.) w odniesieniu do pracownika, którego stosunek pracy podlega szczególnej ochronie była wielokrotnie przedmiotem oceny Sądu Najwyższego, zwłaszcza w sprawach, których przedmiotem było rozwiązanie umowy o pracę szczególnie chronionego działacza związkowego. W kwestii tej Sąd Najwyższy prezentuje zaś jednoznaczne stanowisko, że oddalenie - na podstawie art. 8 k.p. - roszczenia o przywrócenie do pracy pracownika podlegającego szczególnej ochronie przed rozwiązaniem z nim stosunku pracy, gdy rozwiązanie to w sposób oczywisty narusza prawo, może mieć miejsce tylko wyjątkowo, w okolicznościach szczególnie rażącego naruszenia obowiązków pracowniczych lub obowiązujących przepisów prawa. W tym kontekście w orzecznictwie wskazywane są takie zachowania naruszające obowiązki pracownicze, jak: spożywanie alkoholu na terenie zakładu pracy, przystąpienie do pracy w stanie nietrzeźwości, przywłaszczenie mienia na szkodę pracodawcy, ujawnienie istotnych tajemnic handlowych pracodawcy, pobicie współpracownika. Poza tym, zachowanie się pracownika w przypadku rozwiązania z nim umowy o pracę w trybie art. 52 k.p., nie tylko musi stanowić ciężkie naruszenie podstawowych obowiązków pracowniczych, ale także charakteryzować się szczególnymi cechami w

płaszczyźnie podmiotowej lub przedmiotowej, pozwalającymi na ocenę, że przywrócenie do pracy pozostawałoby w sprzeczności z celem realizacji takiego roszczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 marca 1998 r., I PKN 571/97, OSNAPIUS 1999 nr 5, poz. 168 i powołane w nim wcześniejsze orzecznictwo, a także wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 6 kwietnia 2006 r., III PK 12/06, OSNP 2007 nr 7-8, poz. 90, z dnia 29 października 2007 r., II PK 50/07 oraz z dnia 16 stycznia 1998 r., I PKN 475/97, OSNAPIUS 1998 nr 23, poz. 683). Warto też przypomnieć, że szczególny charakter rozważanej ochrony, w opisywanych przypadkach wynikającej z art. 32 ust. 1 ustawy o związkach zawodowych, przejawia się właśnie w tym, że uniemożliwia ona rozwiązanie stosunku pracy w okolicznościach, w których pracownik niechroniony mógłby zostać zwolniony. Istota tej ochrony sprowadza się więc do tego, że nawet wówczas, gdy istnieją uzasadnione przyczyny rozwiązania stosunku pracy ze szczególnie chronionym działaczem związkowym, to nie może do tego dojść bez zgody właściwego organu związkowego, a rozwiązanie stosunku pracy mimo braku takiej zgody prowadzi - w zasadzie - do jego restytucji (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 16 stycznia 1998 r., I PKN 475/97; z dnia 15 października 1999 r., I PKN 306/99, OSNAPIUS 2001 nr 5, poz. 146; z dnia 6 kwietnia 2006 r., III PK 12/06).

Wypada również dodać, iż na gruncie art. 32 ust. 1 pkt 2 ustawy o związkach zawodowych powyższe zasady stosuje się odpowiednio do wypowiedzenia działaczowi związkowemu umowy o pracę oraz wynikających z tej umowy warunków pracy i płacy (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 20 stycznia 2011 r., I PK 112/10, LEX nr 738389 oraz z dnia 10 marca 2011 r., II PK 241/10, LEX nr 817524). Jeśli bowiem wymieniony przepis ustanawia wymóg uzyskania zgody organu związkowego także na dokonanie tego rodzaju wypowiedzenia bez względu na jego przyczyny, to odmowa przywrócenia do pracy bądź przywrócenia poprzednich warunków pracy lub płacy w przypadku dokonania wypowiedzenia bez takiej zgody musiałaby się opierać na stwierdzeniu niezasadności takiego roszczenia ze względu na to, że z powodu rażąco naganego zachowania pracownika stanowi ono nadużycie prawa (art. 477¹ k.p.c. w związku z art. 8 k.p.).

Zdaniem Sądu Najwyższego, nawet pobieżna lektura pisemnych motywów zaskarżonego orzeczenia musi prowadzić do wniosku, że Sąd drugiej instancji w

pełni respektował przedstawione wyżej poglądy judykatury, a nawet uczynił z nich podstawę do dokonania własnej oceny prawnej ustalonego w sprawie stanu faktycznego. Z kolei, skarżący nie przedstawił w uzasadnieniu ocenianego wniosku argumentacji, która poglądy te mogłaby podważyć.

Co do potrzeby wykładni art. 235 § 1 k.p.c. w związku z art. 233 k.p.c., Sąd Najwyższy podkreśla natomiast, że skarżący w istocie, na co dodatkowo wskazują kasacyjne zarzuty naruszenia przepisów postępowania, pod pozorem potrzeby uzyskania wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości podejmuje niedopuszczalną w skardze kasacyjnej próbę podważenia ustaleń faktycznych i oceny dowodów dokonanych przez Sąd drugiej instancji. Tymczasem, zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c., podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów, a stosownie do art. 398¹³ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, co oznacza, że w przypadku poddania skargi kasacyjnej merytorycznej ocenie musiałby uwzględnić te ustalenia przy rozpatrywaniu zarzutów naruszenia prawa materialnego.

Kierując się przedstawionymi motywami oraz opierając się na treści art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.